

Lausunto

24.09.2020

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

EKL Oulun Piiri ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Valto Salonperä, valto.salonpera@kirjasalo.net, 0400 591181

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Väestön hyvinvointieroihin vaikuttaa keskeisesti suunniteltujen maakuntien olosuhteet, erityisesti pohjoisilla alueilla, pitkät matkat ja vähäinen tai kokonaan olematon julkinen liikenne ovat ongelmia terveys- ja hyvinvointipalvelujen saannissa.

Palvelujen saanti vaikeutuu ja monet jäävä kokonaan palvelujen ulkopuolelle, mikäli sote-maakunta siirtää palvelut keskustoihin. Matkat, yhteyksien puute ja digitalisaation lisääntyminen tuottaa ongelmia sadoilletuhansille iäkkäämmille asukkaille. Lisäksi keskustoissa olevat palvelut ja niihin pääsy tulee kalliiksi vähävaraisille asukkaille. On runsaasti myös henkilöitä, joilla ei ole nykyaikaisia digitaalisia välineitä käytettävissään, puhumattakaan niiden käyttötaidoista.

Keskittäminen on ollut kuntien yhdistämisten jälkeen vallalla. Tätä ei saa sallia maakuntien muodostamisen jälkeen, vaan on pidettävä huoli, että palvelut säilyvät kaikkialla, paikoin parantaen nykyisistä. Nyt monissa kunnissa ja kaupungeissa keskittämisen jälkeen matkustus toimipaikkaan on jätetty asiakkaiden maksettavaksi palvelun aikaisempaa lähisijaintiin verrattuna. Ei ole asianmukaista, että tulevilla asiakkailta maksatetaan keskittämisestä johtuvia matka- ja muita kuluja.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Keskukset tulevaisuudessa maakunnissa pyrkivät keskittämään myös pelastustoimen palvelut. Tämä ei ole oikea tie, tulee toimia jokaisessa maakunnan yhteisössä lähialueella riittävät pelastustoimen yksiköt. Mikäli ne keskitetään, ei toteudu kansalaisten yhdenvertainen kohtelu.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote-maakuntien valtuusto ja hallitus muodostetaan äänestysten perusteella. Mikäli yhden kaupungin tai kunnan äänimäärä muodostuu niin suureksi, että se saa enemmistön em. elimissä, tulee jatkossa ongelma – saatujen kokemusten mukaan keskuspaikka poistaa palvelut kaikilta lähialueilta ja siirtää ne keskustoihin.

Maakuntavaltuustojen ja hallituksen tulee muodostaa siten, että yhdelle kunnalle annetaan korkeintaan 40 % äänivalta. Mikäli yhden kunnan tai kaupungin äänivalta menee yli 50 %, ei demokratia toteudu. Esimerkkinä tästä on Oulu, joka on poistanut liitoskunnista lähes kaikki palvelut. Väitetään, että maakuntavaltuusto ja hallitus ovat koko maakunnan edustajia, mutta käytäntö vastaavanlaatuisissa toimissa on osoittanut muuta eri puolilla maata.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei [Sote-maakunnan tulee järjestää toimintatapansa siten, että mahdollisimman suuri palvelujen määrä tuotetaan samalla paikalla. Esimerkkinä laboratorion palvelut, joita ei nykyisin tutkita paikan päällä, vaan lähetetään jonnekin laboratorioon tutkittavaksi. Yhden näytteen tutkiminen maksaa nykyisin 6-7 euroa, kun se paikalla tutkittuna maksaisi muualta saatujen kokemusten mukaan noin 70 senttiä. Kun on kysymys miljoonista näytteistä, syntyy ajan mittaan merkittäviä säästöjä kun

suoritetaan mahdollisimman paljon näitä itse. Monissa muissakin toiminnoissa vastaavia löytyy ja päästään säästöihin nykyiseen verrattuna.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei [Asukkaiden osallistumisoikeus on esityksessä varsin vähäinen. Keskitetyt hallintorakenteet unohtavat asukkaat ja kaikki toimii muutaman harvan valitun henkilön toimin. Esityksestä puuttuu todellinen vaikuttamismahdollisuus asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Antaako valtio riittävästi rahaa maakunnille? mistään ei selviä mikä on rahoituksen todellinen määrä, onko se jokin epämääräinen arvio? Tekevätkö maakunnat lisärahoituksen toivossa turhia toimintoja?]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin [Kuntien tulisi luovuttaa korvauksetta mm. irtain omaisuus. Tätä ei voida sallia, ne on kuntalaistenverovarolla hankittu ja maksettu. Valtio eli maakunta ei ole osallistunut mitenkään hankintoihin, ei voida katsoa oikeaksi lahjoitustoimintaa tässä yhteydessä.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei [Lakiesityksessä tavoitellaan sote-palvelujen kokoamista suurempiin kokonaisuuksiin ja asiakkaiden sote-palvelujen yhteensovittamiseksi. Tämä järjestelmä ei voi olla tasapuolinen eikä voi tuottaa palveluja kaikille tasapuolisesti. Keskittämällä kaikki suuriin kokonaisuuksiin, menetetään pienempien yksiköiden tuomat edut asiakkaille. Keskittämisessä tulisi kansalaisille täysin erilaiset mahdollisuudet hyvän elämäntavan ja palvelun saamiseksi. Asiakkaiden liikkuminen muuttuu valtavasti, tuottaen suuret kustannukset ja vie paljon enemmän työaikaa tai muuta aikaa. Eli keskittäminen tulee merkittävästi kalliimmaksi kuin pienissä yksiköissä. Keskittämisen merkitsee myös palveluiden ostoissa isompien toimijoiden suurempaa hintasanelua, ei saada juurikaan riittäviä kilpailuetuja.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Kuntien on kuntalain mukaan edistettävä asukkaitensa hyvinvointia. Miten kunta enää maakuntien tullessa tähän pystyy, kun sote-palveluiden hoito on viety kunnilta maakuntiin? Voidaanko varmistaa, että kuntaa kuullaan kun maakunta hallitsee soten kaikkia osapuolia? Ei ole toteutumassa mitenkään, päätösvalta on siirtynyt kauas ja eikä maakunta tunne alueiden olosuhteita eikä asukkaita läheskään niin hyvin kuin kunta, vaikka kuinka toisin väitettäisiin.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Maakunnilla olisi esitetyn sote-maakuntalain mukaan järjestämisvastuu säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja se päättää mm. palvelujen tuottamistavasta. Maakunta voi tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen yksityisiltä palveluiden tuottajilta. Sote-maakunnilla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius palvelujen järjestämisestä ja saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Keskityksessä tämä ei toteudu. Mitä tarkoittaa riittävä maakunnan oma tuotanto? Toisaalla todetaan, että maakunnalla on mahdollisuus päättää tarkoituksenmukaisista tuotantotavoista järjestämisvastuun puitteissa. Mitä nämä tarkoittavat, jää epäselväksi. myös epäselvää on, mitä tarkoitetaan ”laaja alueellinen tai toiminnallinen kokonaisuus”, joiden ulkoistaminen on perustelujen mukaan kiellettyä. Esityksestä puuttuu tässä yhteydessä selkeys täydellisesti.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Sote-maakunnille on esityksessä annettu mahdollisuus hankkia palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Tätä ei tule toteuttaa, sillä maakunnan on kaikissa olosuhteissa vastattava palvelujen asianmukainen järjestäminen. Mikäli palvelut ulkoistetaan, on laadittava säännönmukainen valvonta, jonka tulee pääosin tapahtua ennalta ilmoittamatta. Saatujen kokemusten mukaan palveluntuottajat eivät ole noudattaneet riittävän hyvin määrättyjä ja sovittuja tuotantotapoja esimerkiksi henkilökunnan riittävyyden osalta sekä monissa muissakin asioissa. Valviran, AVlen ja kuntien suorittamien tarkastusten tulokset eivät anna nykyisin palveluntuottajista kovinkaan luotettavaa kuvaa. Myös maakuntien oman tuotannon tarkastuksia on tehtävä säännöllisesti ennalta ilmoittamatta. Ei ole määritelty mikä taho nämä suorittaa.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Pykälässä 16 säädettäisiin, että yksityinen palveluntuottaja ei voisi hankkia kaikkea palvelutoimintaansa alihankkijalta. Lakiin on ehdottomasti saatava selvä kieltö alihankintatoiminnasta.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei pääosin [On myös huomattava, että ruotsinkielisillä alueilla asuu suomenkielisiä. Myös heidän kielelliset oikeutensa on huomioitava tässä yhteydessä samalla tavalla kuin ruotsinkielisten oikeudet suomenkielisellä alueella tai pelkästään ruotsinkielisellä tai suomenkielisellä alueella.]

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Pohjanmaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita.

Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa lähivuosina ja pidemmällä ajanjaksolla merkittävästi. Tätä varten tulee perustaa VANHUSASIAINVALTUUTETUN tehtävä valtakunnallisesti. Lisäksi jokaiseen maakuntaan tulee perustaa VANHUSASIAINVALTUUTETTU sekä VANHUSNEUVOSTO, ja myös kuntien vanhusneuvostojen tehtävän tulee jatkua.

Vanhusasiainvaltuutetun tehtävänä on huolehtia siitä, että ikääntyneiden palvelut, hoito ja kaikenpuolinen toiminta heitä kohtaan on asianmukaista ja valtakunnallisen vanhusasiainvaltuutetun alaisena, jotta vältetään eturistiriidoilta.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei pääosin [Suuret kokonaisuudet eivät takaa pelastustoimen toimintaa, rahoituksen kylläkin. On myös muistettava, että vapaaehtoiset palokuntalaiset on otettava huomioon tässä yhteydessä erittäin tarkoin, muutenhan pelastustoimi monella pienemmällä paikkakunnalla ei toimi.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä pääosin

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä pääosin

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Miten yhden ruotsinkielisen toimipaikan säilyttäminen sopii yhdenvertaiseen toimintaan? Eikö monen muun suomenkielisen toimipaikan toiminta tulisi samalla periaatteella myös erikseen määrätä jatkuvaksi?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei [Uudistus vaatii valtavia tietojärjestelmien uudistamista ja rakentamista. Valtio ei ole osoittanut läheskään riittävästi varoja tähän tehtävään eikä niitä ehditä suorittaa tässä ajassa. Lisäksi kaikki muukin maakunnan toiminta on vielä pitkälti suunnitteluvaiheessa eikä toteuttamistapoja ole selvitetty riittävästi.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Mitä tarkoittaa pääosin?]

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei [Kuntien talousarviotietojen käyttö laskelmien pohjana ei anna todellista kuvaa. Palvelutarpeen kasvusta huomioidaan vain 80 %, mutta väestön ikääntyminen tuo toisenlaisen määrän eli 100 % on todellinen ja vielä isompikin lähivuosina. Muutoskustannukset ovat merkittävän suuret, palkat harmonisoidaan, tiloja vuokrataan, jotain rakennetaan, mutta arviot on tehtävä koko maan tasolla, ei yksittäisen maakunnan todellisten kustannusten perusteella. Kompensatioissa on kahden vuoden viive, muutokset ehtivät tehdä suuria eroja vuotuisiin kuluihin.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Millä ja kenen toimesta rahoitetaan maakuntien yllättävät menot, esimerkiksi jonkin tarttuvan taudin laaja esiintyminen?]

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtiosuusstandardit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Kuntataloutta ei juurikaan ole tarkasteltu uudistuksen yhteydessä. Tähän tulee kiinnittää erittäin paljon huomiota uudistuksen yhteydessä, muuten kuntien talous joutuu esitettyjen asiatietojen perusteella tulevaisuudessa todellisiin suuren luokan vaikeuksiin.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Syntykö määräävä markkina-asema?]

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei pääosin [Mut maakunnat jäävät huonommalle kaikessa, Uusimaata ja Helsinkiä suositaan selvästi.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei pääosin [Ei Helsinki tarvitse eriyttämistä, sen on oltava samalla tasa-arvolla kuin muutkin maakunnat.]

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinä selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei [Valtion ohjausta toteuttaisivat liian monet tahot. Yksiselitteisen ohjauksen saanti on epätodennäköistä. Riskinä on myös valtion taholla sote-maakuntien alueellisten ja sisäisten erojen tunnistaminen. Valtion ohjauksen tulisi perustua pääasiassa palvelutarpeiden tunnistamiseen ja rahoitukseen.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Liian monta ministeriötä mukana, ei synny selvää "omistajaohjausta".]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei pääosin [Avoimuus on liian usei hukassa kun on valtion toimista kysymys.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin [Erityisesti ICT kustannukset on arvioitu liian alhaisiksi.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Muutos on valtava, eikä sitä vuoteen 2023 mennessä ole mahdollista toteuttaa. Miten saadaan kaikki toimimaan 1.1.2023 alkaen samalla tavalla? Mistä löydetään riittävä asiantuntijajoukko tekemään kaikkea asiaan liittyvää? Valtion päätöksentekokyky on hidasta tällaisissa asioissa, eikä ICT tule onnistumaan kymmeneenkään vuoteen. Mikäli olisi haluttu tehdä sote valmiiksi vuoteen 2023 mennessä, olisi sitä varten pitänyt tehdä ICT ohjelmat jokseenkin valmiiksi jo nyt päätöksentekohetkeen mennessä.

82. Näkemysenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Salonperä Valto
Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, EKL Oulun Piiri ry